

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון י"ב שבט תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה יג.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סעיף ז'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 146 סימן רח"צ.
מוסר: מאמר דרך התורה ג) כשם שמצוה על כל אדם עד הסוף.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ג משנה א עד משנה ו.

הדף היומי בהלכה

האם צריך לכבות את אור החשמל לפני הבדלה?

וכן נהגו כמה מגדולי ישראל, שלא לכבות את אור החשמל לצורך ברכת מאורי האש. ויש המכבים את אור החשמל לפני ברכת מאורי האש; אך כמובן, אף למנהג זה, במוצאי שבת שחל בו ליל יום טוב ניתן לברך לכתחילה ברכת מאורי האש, הגם שלא ניתן לכבות אז את אור החשמל.

[שו"ע רחצ, ד; ביאורים ומוספים דרשו, 12]

כפי שלמדנו, לברכת 'מאורי האש' בהבדלה נדרש אור במידה כזו שניתן להבחין באמצעותו בין מטבע למטבע, ואם ניתן להבחין בין הצפורן לעור, אות הוא שניתן להבחין גם בין מטבע למטבע. ואף אם המקום מואר באור חזק של חשמל, כך שלא ניתן ליהנות בפועל מאור הנר, ניתן לברך עליו, כיון שדי בכך שניתן ליהנות לאורו לולי התאורה האחרת.

הדף היומי בהלכה

באיזה מקרה מחייבת ברכת 'מאורי האש' לשוב ולברך 'הגפן'?

ואם בָּרַךְ על נרות אלו שאסור לברך עליהם – צריך לשוב ולברך על נר אחר; ויש אומרים שאף צריך לשוב ולברך 'הגפן' על היין, כיון שברכת מאורי האש הראשונה היא ברכה לבטלה, ומהווה הפסק בין ברכת הגפן לשתית היין.

[שו"ע רחצ, ה, משנ"ב יד ריט, וביה"ל ד"ה אין; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 20]

אין מברכים ברכת 'מאורי האש' בהבדלה על נר שהודלק בשבת באיסור, או שהדליקו גוי בשבת שלא לצורך חולה. וכן נר שהודלק לכבוד עבודה זרה, אסור לברך עליו, כיון שאסור להנות מנוי עבודה זרה; ולמרות שההנאה היא מהלהבה, אשר אין בה ממשות, אסורה בהנאה מחמת שמחוברת לפתילה, אשר יש בה ממש.

הדף היומי בהלכה

המטפל הגוי הדליק את הנר להבדלה – האם ניתן לברך עליו?

ברם, נר שהדליקו הגוי במוצאי שבת באמצעות גפרור, או באמצעות נר שהדליקו ישראל – מותר לברך עליו. וכן נר שהודלק בשבת לצורך חולה שיש בו סכנה, או שהדליקו גוי אף לצורך חולה שאין בו סכנה – מותר לברך עליו.

[שו"ע רחצ, ה-ו, ומשנ"ב יד, טו, טז, יח רכג]

כאמור, נר שהדליקו גוי בשבת, אסור לברך עליו 'מאורי האש'. וכל שלא ידוע שהודלק לאחר צאת הכוכבים במוצאי שבת, אסור לברך עליו. ואף אם הודלק במוצאי שבת – אם הדליקו הגוי באמצעות נר אחר שהדליקו גוי, אסור לברך עליו, ואף במקרה שגם הנר שבאמצעותו הודלק נר זה, הודלק רק במוצאי שבת; אך בדיעבד, יצא ידי חובתו.

"החזון איש נתן לכולם סטירת לחי אחת, ובבת אחת"....אמר הגרב"צ פלמן זצ"ל שנבחר לתפקיד "הדובר", והציע את הדברים לפני החזון איש. כאשר הבחורים כולם עומדים מסביב נרגשים...

ליום היארצייט של הגאון רבי שלום בן ציון פלמן זצ"ל

עלו ובאו כל הבחורים לביתו של החזון איש. הגרב"צ שהיה המבוגר שבחבורה נבחר לתפקיד "הדובר", לדבר ולהציע את הדברים לפני החזון איש. החזון איש שכב באותו הזמן על מיטתו שבחדרו, והגרב"צ החל להציע את כל התכנית בהרחבה, כאשר הבחורים כולם עומדים מסביב נרגשים מהתכנית שהעלו בחמתם להציל נפשות, ובטוחים שהחזון איש מייד יסמוך את ידיו על מעשיהם ויברכם בחום רב לקראת היציאה לפעולה. החזון איש שמע את כל הדברים בקשב רב, וכשסיימו אמר להם בלשון הקודש בזו הלשון: "הזכיה גדולה לעם ישראל, הוא לזכות את עם ישראל בגדולי ישראל. אם אתם רוצים לזכות את הרבים, תחזרו ללימודים ותזכו את עם ישראל בגדולי ישראל".

הבחורים נדהמו מהדברים הללו שגנזו להם את כל תכניתיהם, והגרב"צ התבטא על כך ואמר: "החזון איש נתן לכולם סטירת לחי אחת, ובבת אחת". אבל הם היו נאמנים להוראתו, חזרו ללימודים והמשיכו בשקידה בתלמודם. והגרב"צ היה מספר שכל הבחורים שהיו בקבוצה הזו יצאו תלמידי חכמים!!! (שלמים בציון)

באחת משיחותיו ביאר הגרב"צ פלמן זצ"ל את הפסוק (שמות כ י) "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ובהמתך וגרך אשר בשעריך" - שלכאורה המילה "אתה" מיותרת, אלא שהיא באה לומר, שכדי שאדם יוכל להשפיע על בניו ובנותיו ועל הסובבים אותו ועל כל העולם שישמרו את השבת - הדרך הראשונה היא "אתה", שאתה תתחזק בשמירת השבת של עצמך, וזה ישפיע על כולם שיתחזקו אף הם.

בענין זה היה מוסיף הגרב"צ זצ"ל לספר: בעת שעלו התימנים לארץ, וראשי המדינה הכניסו אותם לקיבוצים וכפו אותם לפרוק עול תורה ומצוות רח"ל, היתה התעוררות גדולה אצל שומרי התורה להצילם מידי מבקשי רעתם. היתה אז קבוצה של כמה בחורי ישיבה שביניהם היה גם הוא עצמו, שהתעוררו לפעול בכל מיני פעולות כדי לנסות להצילם.

הם ישבו ביחד ותכננו דרכי פעולה מפורטים, איך וכיצד לפעול להצלתם. לאחר שישבו ודנו על הדרכים שעמדו לרשותם, החליטו לעלות אל לשכת הגזית, לביתו של מרן החזון איש זצ"ל, כדי לשאול בעצתו ולקבל את ברכתו, שכידוע הוא הגרב שעמד בראש העם החרו"ת על דרכי פעולת ההצלה, וכל מעשי ההצלה שנעשו היו בהוראתו ובהדרכתו. וכך באחד ממוצאי השבתות

פניני הפרשה

השכם בבוקר התקשר הגרש"ב ורנר לביתו של הגר"א גניחובסקי, וסיפר לו כי אמו באה אליו בחלום ושאלה אותו - מדוע אינך מעיין בספר של בני רבי אברהם?

שאל הרב ורנר את רבי אברהם, האם אמת נכון הדבר שהוא דן בשאלה זו בספרו, ורבי אברהם אישר את הדבר... רבי בנימין, ששמע את הסיפור מרבי אברהם, הוסיף שרבי אברהם אמר לו שלמד ממאורע זה שני דברים חשובים הקיימים בעלמא דקשוט: א) אמא יכולה לזכות ללמוד ולהבין בדברי התורה עד שיודעת היא לקשר בין הדברים. ב) אם אדם מחדש חידושי תורה בעולם הזה אזי ההורים בעולם הבא נהנים מאוד מכך, עד שיכולים הם לבוא בטרוניה למה לא דנים בדברים אלו אף אחרים... (איש לרעהו מתוך מאמר)

כבר את אביך ואת אמך (שמות כ יב)
סיפר הגאון רבי בנימין רימר: באחד הימים התקשר הגאון רבי שמואל ברוך ורנר (אב"ד בת"א) השכם בבוקר לביתו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, וסיפר לו על חלום מופלא שחלם בלילה:
באחרונה עסק בענין סבוך להלכה, והנה אמו של רבי אברהם נגלית לו בחלום ושואלת אותו כיצד הוא דן בדבר סבוך כזה ואינו יודע שבנה רבי אברהם דן בזה בספרו 'חדר הורת' (- שאותו הוציא לעילוי נשמת הוריו), ואיך ייתכן שלא יעיין שם ולא יביא מדבריו?

עניינא דיומא - ט"ו בשבט

עוגיה מקמח כוסמין, קרקר מקמח שיפון, ואורז מבושל - על מה צריך לברך קודם?

פת שברכתה 'המוציא' קודמת לכל המאכלים. אמנם ברוב המקרים חובה להקדימה מסיבה נוספת - משום שכאשר אדם מתענד לאכול סעודת פת, אסור לו לברך בנפרד על מאכלים נוספים שהוא מתענד לאכול, כדי שלא לגרום 'ברכה שאינה צריכה', אלא עליו לאוכלם בסעודה, שאז הם נפטרים בברכות הסעודה.

ועם זאת, אם ישנה סיבה לאכילת מאכל מסוים לפני הסעודה - מותר להקדימו ולברך עליו לפני הסעודה. וכן מותר לשתות מעט משקה לפני הסעודה, כדי לפטור את המשקאות שבסעודה מברכה ראשונה לכל הדעות (ראה שו"ע קעד, ז). [שו"ע ריא, ה, ומשנ"ב ל; ביאורים ומוספים דרשו, 23-24]

מאפה או תבשיל מחיטה ושעורה, קודמים לברכה לכל דבר. דין זה אמור גם בכוסמין, שבולת שועל ושיפון, הנחשבים כעין חיטה ושעורה; אולם החיטה והשעורה קודמות להם, כיון שהן מפורשות בתורה. וכוסמין, שהוא ממשפחת החיטה, קודם לשבולת שועל ושיפון, שהם ממשפחת השעורה.

ומאפה קודם לתבשיל, כיון שניתן 'לקבוע עליו' סעודה ולברך ברכת המזון (ראה שו"ע קסת, ו).

האורז, שברכתו 'מזונות', אף שלא ניתן לעשות ממנו פת שברכתה 'המוציא' - קודם לברכת 'העץ' והאדמה. ונחלקו הפוסקים אם הוא קודם גם לפירות משבעת המינים או ליון. וחמשת מיני דגן קודמים לאורז, כיון שהם משבעת המינים. [שו"ע ריא, ו, ומשנ"ב לד-לה; ביאורים ומוספים דרשו, 26, 30-31]

באחד הלילות פתח רבי משה שוואב זצ"ל את הקופסה, והנה יש בתוכה מעט עפר... בתדהמה ניגש לאחיו הגדול רבי מרדכי זצ"ל ואמר לו: "ראיתי מה יש בקופסה, אנא הגד לי פשר הדבר"

דע מאין באת ולאן אתה הולך (אבות ג א)

בימי בחרותו של הגה"צ רבי מרדכי מנחם שוואב זצ"ל, משגיח ישיבת בית שרגא במונסי, כאשר למד בישיבת קמניץ, למד שם גם אחיו הצעיר הגה"צ רבי משה שוואב זצ"ל, לימים משגיח ישיבת בית יוסף בגייטסהד.

סיפר רבי משה, כי באותם ימים הבחין מדי פעם באחיו הגדול רבי מרדכי, כיצד הוא מוציא מכיסו קופסה קטנה כקופסת גפרורים, פותחה ומתבונן בה ואחר כך מחזירה לכיסו. השתומם רבי משה על מנהגו זה של אחיו ושאל אותו לפשר הדבר, אולם רבי מרדכי סירב לספר לו.

סקרנותו גברה עליו, ובאחד הלילות כאשר רבי מרדכי פשט את בגדיו, הוציא

האח הצעיר את הקופסה ופתחה, והנה הוא רואה שבתוכה יש מעט עפר... בתדהמתו ניגש לאחיו ואמר לו: "ראיתי מה יש בתוך הקופסה, אנא הגד לי פשר הדבר".

ענה לו רבי מרדכי, שכאשר הוא לומד טוב ויש לו שביעות רצון מלימודו, הוא חושש פן יכנסו ללבו הרהורי גאווה, ולכן הוא מתבונן באדמה כדי להזכיר לעצמו על יום מועד לכל חי, כמאמר חז"ל "הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה... ולאן אתה הולך למקום רימה ותולעה".

(מאמר מרדכי ח"ג)

שאל מרן הגר"ח את ילדי החיידר בבריסק: מדוע צעק בעל ההפלאה לגנבים שהוא מפקיר את המנורות - ולא צעק שהוא ייתן להם את המנורות במתנה ושיבואו לקחתן לאחר השבת?

לא תחמוד (שמות ו טו)

סיפר מרן הגר"ח זצ"ל, כי פעם בחן אביו מרן הגר"ח זצ"ל את הילדים בחיידר בעיר בריסק, ועסקו אז בדברי הגמרא בבבא מציעא (ה' ע"ב) בעניין לא תחמוד.

וסיפר מרן הגר"ח זצ"ל לילדים את המעשה הנפלא שהיה עם בעל ההפלאה זצ"ל, שבאו גנבים יהודים בשבת לביתו שבפרנקפורט ורצו לגנוב את מנורות הכסף, ואמנם היה מותר לטלטל בפרנקפורט, אך המנורות היו מוקצה, ועל כן צעק בעל ההפלאה לעברם: "אל תקחו את זה עכשיו, אני מפקיר לכם את זה, ותבואו אחר השבת לקחת..."

שאל מרן הגר"ח את הילדים: מדוע צעק בעל ההפלאה לגנבים שהוא מפקיר את המנורות, ולא צעק שהוא יתן להם את המנורות במתנה, ושיבואו ויקחו אותן לאחר השבת?

ענה מרן הגר"ח והסביר לילדים: אם בעל ההפלאה היה אומר כך לגנבים, הם היו עוברים בינתים על איסור 'לא תחמוד', שהרי המנורות עדיין שייכות לו. ולכן הוא הפקיר אותן, ואז המנורות אינן שלו יותר, וכך לא יעברו הגנבים על איסור 'לא תחמוד'.

(ע"פ 'נתיבות רבותינו')

מסופר על הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שהעיר פעם לתלמיד שהיה לו פצע בידו - כי זהו נגע צרעת שבא לו על שדיבר לשון הרע

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

העולה מהדברים הללו, וכן כותב החפץ חיים במקום אחר, שבאופנים שמותר לאדם לשמוע לשון הרע, וכגון שמברר אצל חברו על אדם אחר לתועלת, משום שרוצה להעסיקו או לצורך שידוך וכדומה - חייב הוא להודיע לו שהוא מברר אצלו לתועלת, שאם לא כן, הוא עובר על של 'לפני עור', משום שמכשיל את חברו בסיפור לשון הרע ללא כוונת תועלת. שהרי זהו אחד התנאים להתיר סיפור לשון הרע לתועלת - שהמספר באמת יכוון לתועלת.

בסוף דבריו בסעיף זה כותב החפץ חיים, כי צריך להזהר מאוד מלשבת בחבורות של מספרי לשון הרע, כי למעלה נכתבים כולם בשם "חבורת רשע", וכפי שנאמר בצוואת רבי אליעזר הגדול לבנו הורקנוס. וביאורים ומוספים מביאים עוד מדברי החפץ חיים בספר שמירת הלשון, שלפי מה שאנו רואים בימינו שאיסור לשון הרע נפרץ מאוד - ראוי אף לכל מי שיראת ה' נגעה בלבו שלא לשבת בכלל בחבורת אנשים אם לא שמכירם שהם נזהרים מדיבורים אסורים, כי על פי רוב מצוי מאוד שעל ידי קיבוץ האנשים הם באים לידי לשון הרע ורכילות ודיבורים אסורים.

ובמקום אחר כותב החפץ חיים עוד, כי יש להימנע מלשבת באספת אנשים - אפילו כשהם מספרים בשבחי גדולי הדור! משום שכמעט לא ימלט שלא יבואו לידי לשון הרע. והוסיף, שלשון הרע על אנשים גדולים חמור יותר, כי הקב"ה תובע את עלבונם.

בסעיף ג' של הפתיחה (לאווין) כותב החפץ חיים כי המספר לשון הרע עובר גם על מה שנאמר "השמר בנגע הצרעת לשמור מאוד ולעשות", וכמבואר בחז"ל שהחייב הוא שלא לשכוח להזהר מלשון הרע, כדי שלא ללקות בצרעת. והנה לכאורה, בזמן הזה הרי אין נגע צרעת, ואם כן כיצד שייך איסור זה? בביאורים ומוספים של 'דרשו' מביאים בזה מדברי החפץ חיים במקום אחר, שכיון שבזמן הזה אין לנו בית מקדש וקרבתו וכהן מטהר, ואין אפשרות להיטהר מנגע הצרעת - אזי אם היה המספר לשה"ר נענש בצרעת, היה נשאר בטומאתו לעד ולא היה באפשרותו להינקות ממנה, ועל כן בזמן הזה טומאת נגע הצרעת נשארת דבוקה בנפשו, ואינה בולטת על גופו מבחוץ, או שנענש בעניות ששקולה כצרעת.

מאידך, הגר"ח קנייבסקי כתב שהאיסור אינו על חלות הטומאה של הצרעת, אלא על עצם מציאות הצרעת, וזה שייך גם בזמן הזה, ואילו היינו יודעים על כהן מיוחס היה יכול לטמא גם בזמן הזה. ואכן, הגר"י זילברשטיין הביא כי גם בזמננו שייך עונש צרעת על דיבור לשון הרע, וזאת על פי המסופר על הגר"מ פיינשטיין, שהעיר לתלמידו על פצע שהיה לו בידו שזהו נגע צרעת שבא לו על שדיבר לשון הרע.

לאו נוסף שמונה החפץ חיים, שעליו עוברים הן המספר והן המקבל, הוא הלאו של 'לפני עור לא תתן מכשול', שכן הן המספר והן המקבל, כל אחד נותן מכשול לפני חברו. בביאורים ומוספים מציינים פרט מעשי ונחוץ מאוד

המוסר היומי

מצוה על המגידים והדרשנים הישרים לבאר לשומעי דרשותיהם את נחיצות ההשגחה של ההורים בחינוך בניהם - בתלמוד תורה דווקא

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

וגם להאמהות מצוה לבאר את הדברים האלה היטב - כי בחינוך הישר והכשר תלויה יהדותם של הבנים! ומצוה על המגידים והדרשנים הישרים לבאר לשומעי דרשותיהם את נחיצות ההשגחה של ההורים בחינוך בניהם בתלמוד תורה דווקא, בדרך שהלכו בה אבותינו מעולם, וזכות המצוה הגדולה של וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ, תעמוד לכל המדריכים את בניהם בדרכה של תורה, שיקונים בהם וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְיָ וְכָל שְׂלוֹם בְּנֵיךָ, שְׁלוֹם כָּבֵד לְאַהֲבֵי תוֹכְתְךָ וְאֵין לָמוּ מְכֻשׁוֹל".

[מאמר דרך התורה, נד' בסוף חומת הדת]

"כשם שמצוה על כל אדם לקבוע עתים לתורה, לשמור זמן קריאת שמע ותפילה בציבור, ולעסוק ולקיים כל המצוות הנעשות בציבור וביחיד, כן מצוה וחובה עוד יותר על כל אחד - להקדיש עת מעיתותיו לפקח ולהשגיח בחינוך בניו, שיתחנכו בדרך שהלכו בהם אבותינו ורבותינו מעולם, והיא שעמדה לנו ולתורתנו שלא נשתכחה מישראל.

והחובה על כל יראי ה' להיות נדברים איש אל רעהו, לפקח ולהשגיח על זה שיבחרו מלמדים ותיקים, בעלי מידות ישרות, שידעו ויבינו שיראת ה' היא ראשית דעת הנצרכת לטעת בנפש הילד, יחד עם התורה שילמדוה.

הגעתי עם אותו אדם למרן הגר"ח קנייבסקי והצגתי בפניו את השאלה שלו: "למה שיתגייר אם הוא לא מצליח להבין את הגמרא?" הגר"ח חייך, פנה אלי ואמר: "איך אתה רוצה שידע ללמוד, הרי אין לו מלמד!?!..."

מה ענה מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לאדם שרצה להפסיק את תהליך הגירות שלו משום שלא הבין את הגמרא?

שאלה כ"כ קשה! אבל אצלנו בבני ברק יש גאון, צדיק וקדוש, קוראים לו רבי חיים קנייבסקי שליט"א, נלך ביחד ונשאל אותו. נשמע מה הוא אומר. הגעתי איתו לגאון ר' חיים ושאלנו אותו את השאלה. ר' חיים חייך, פנה אלי ואמר לי: "איך אתה רוצה שידע ללמוד, הרי אין לו מלמד?"
ברגע הראשון נפגעת. מה זאת אומרת "אין לו מלמד"? הרי יש לו! אני מלמד אותו כל יום! ור' חיים המשיך ואמר: "נכון שאתה מלמד אותו! אבל אנו אומרים כל יום: 'ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל!' הוא מלמד רק את עמו ישראל, הוא לא מלמד גויים! והיות והקב"ה לא מלמד גויים - אין כל פלא בכך שאינו מבין! ברגע שיתגייר- יהיה לו מלמד. הקב"ה יהיה המלמד שלו, ואז הוא יבין!" מוראדיג!
כמובן, ואין כל צורך לציין, כך באמת היה!
בכל מקום שבן אדם יושב ולומד תורה - שכינה עמו? הקב"ה לומד איתו ומלמד אותו! אם היינו מרגישים זאת "בחוש" לא היינו צריכים ל"דמיין" ש"כאילו ניתנו היום".... אכן! הם ניתנו היום, ובכל יום!
(דברי ש"ח מתוך יחי ראובן)

המלמד תורה לעמו ישראל

סיפר הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל מעשה שסיפר לו אברך שמוסר שיעור בהרצליה, ממש געוואלדיג:
בשיעור שלי משתתף, מזה מספר שבועות, אדם שנמצא בתהליכי גיור ולומד לימודי יהדות על מנת להיות גר צדק. יום אחד פנה אלי ואמר לי: זהו זה! אני לא ממשיך! אני לא אהיה גר!"
"מה יש? מה קרה?" , שאלתי אותו, והוא ענה:
"אני יושב כאן בשיעור כבר כמה שבועות, מאזין בקשב ולא מבין מילה! מה תאמר לי? שהשיעור עמוק מדי, וקשה מאוד לתפוס אותו! אבל אני רואה שאין פני הדברים כך! הנה, יושבים בשיעור נערים צעירים, ילדים, והם כן מבינים, מתערבים בשיעור, שואלים, משיבים, מתפללים ומתווכחים, ואני לא תופס על מה הם מדברים! ואלא מה, תאמר שאני סתום, שיש לי ראש חלש?... אני מוכן להראות לך את התעודות שלי, את הציונים שלי, ותראה בעצמך את כשרונותיי הברוכים... המסקנה היחידה היא שגמרא זה לא בשבילי! אני לא מסוגל להבין אותה! אם כן למה לי להתגייר? כדי שלא אבין כלום!?"
אמרתי לו: זו באמת שאלה חזקה מאוד, אני לא יכול לענות לך תשובה על